

20 år med besøk i andres praksis

Norsk kjeveortopedisk forening (NKF) har drevet med organisert etterutdanning i 20 år. Eivind Spetalen vedkjenner seg farskapet, og var visstnok også jordmor den gangen det begynte. Men han insisterer på at det er andre som gjør jobben og han fremhever mange. Her blir ingen nevnt og ingen glemmt. De fleste ideene er det imidlertid han som har stått for i alle år, og det er som kjent der det begynner. Men nå er det snart slutt med å være primus motor for hans vedkommende, etter 136 kurs med 2 035 deltakere, herav 30 arbeidskurs, 69 demonstrasjonskurs, 37 kurs for hjelpepersonell, 39 praksisbesøk og 15 utenlandskurs.

– Hvordan kom dere i gang med etterutdanningen i NKF?

– Det hele begynte med en undersøkelse i 1982, der medlemmenes ønsker og behov ble kartlagt. I spørreundersøkelsen fikk vi svar fra omtrent 70 prosent av medlemmene, og så å si alle sa seg interessert i et etterutdanningstilbud av både teoretisk og praktisk art. Det var til og med stor interesse for arbeidskurs som gikk over flere år, og hele 40 prosent sa at de kunne tenke seg obligatorisk etterutdanning. Det siste har vi ikke innført. Men med bakgrunn i undersøkelsen startet vi opp etterutdanning av kjeveortopedier høsten 1984, med et ambisiøst opplegg for ni deltakere i Oslo og fem i Bergen. Disse kursene gikk over flere år, med behandling av pasienter fra begynnelse til slutt. Senere har vi hatt veldig mange forskjellige typer kurs, og selv har jeg stor tro på praktiske arbeidskurs i mindre grupper, der man kommer nær innpå kursgiveren og får en direkte toveis kontakt. Når du kommer tilbake fra et kurs og tar fatt på arbeidsdagen i din egen praksis, viser utbyttet av kurset seg i det du forandrer på i rutiner eller måte å tenke på. Dersom kurset ikke har sporet deg til å forandre noe, har du egentlig ikke hatt noe faglig utbytte. Jeg pleier å sitere et kinesisk ordtak som sier: «Du hører og du glemmer. Du ser og du husker. Du gjør og du forstår.»

Eivind Spetalen var far og jordmor for 20 år siden, og siden har han vært drivkraften i kjeveortopedens etterutdanning. Det er kanskje ikke tilfeldig at han har samlokalisert sin egen Sandefjord-praksis med Folkeuniversitetet?

– Dere har ofte brukt foreningens egne krefter i etterutdanningen?

– Ja. Vi driver blant annet med noe vi kaller «Besøk i andres praksis» som vi har fått til å fungere ganske godt etter hvert. Men det krever mye av den som skal ta i mot og la andre få innblikk i praksisen sin, så det er mange som kvier seg for det. Og mange tror at de ikke har noe å bidra med. Men det har de fleste. Jeg har i hvert fall alltid fått med meg noe nyttig fra slike besøk, det være seg rutiner innen administrasjon, hygiene eller behandlingsteknikk. Å se hvordan andre gjør ting, gjør at en ser sin egen praksis med nye øyne, og man vil uvilkårlig evaluere sine egne rutiner og skjerpe seg. I min stadige jakt på gode kurs for medlemmene kontakter jeg kolleger som jeg mener har spesielle ting å bidra med. Og sier de at det ikke passer det ene året, kommer jeg tilbake det neste. Jeg tar ikke nei som et svar.

– Utenlandsreiser for NKFs medlemmer

er blitt årvisse begivenheter også, ser vi. Har dere mye penger å rutte med i etterutdanningen?

– Vi har funnet frem til spennende personer og praksiser i en rekke land som vi har arrangert reiser til de siste 15 årene. Men alt er til selvkost og vi er ikke subsidiert av foreningen. Det vi gjør, er at vi presenterer kurset og setter en pris. Når vi har registrert påmeldingen, gir vi beskjed til kursgiver, som så avgjør om det er verdt å gjennomføre kurset med det aktuelle deltakerantallet. Det er sjelden at vi har måttet avlyse.

– Så det er ikke noe å si på interessen for etterutdanning blant kjeveortopedene?

– Nei, men jo. Vi er en, riktignok ganske stor, kjerne på en 30–40 som er på nesten alle kurs. Også er det noen som deltar mer sporadisk. Men jeg ser et skille mellom de unge og de litt eldre medlemmene. Og det jeg håper på, er at etterutdanningen etter hvert skal fenge også de som nå er nyutdannet, de som i dag føler seg faglig opp-

datert, men som vil få behov for kurs etter hvert. Vi laget forresten en ny spørreundersøkelse i 1992, for å evaluere opplegget vårt. Da viste det seg at 58 medlemmer aldri hadde deltatt på noe kurs. Det er gan-

ske mange og alle trenger etterutdanning. Kanskje særlig i vårt fag hvor det tar så lang tid å lære av sine egne feil. Jeg vil også gjerne få understreke den sosiale verdien av NKF's aktiviteter. Vi er en kame-

ratflokk som stortrives på møter og kurs og vi har en spesialistforening de fleste misunner oss.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi

Kvalitet krever arbeidstid

Det tar sin tid å lage et opplegg for kvalitetsutvikling. Kjeveortopedene begynte å tenke på det allerede i 1993. Og etter mange års arbeid, der halve foreningen var involvert, hadde de i 2000 et ferdig opplegg som de fikk solgt til så å si samtlige medlemmer. Og først da begynte arbeidet for den enkelte kjeveortoped. For i dette opplegget er det ingen pålegg eller påbud, det finnes ikke en gang anbefalinger. Her er bare forslag, og så skal hver enkelt tilpasse innholdet i forhold til hvordan de faktisk gjør det i sin praksis. Dette er bevisstgjøring. Og det tar tid.

Vi må få en litt nærmere forklaring, og da spør vi lederen for det sentrale utvalget for kvalitetsutvikling i Norsk kjeveortopedisk forening (NKF), Tor E. Torbjørnsen: – Hva slags kvalitetsutviklingssystem er det dere har laget?

– Da vi begynte å arbeide med kvalitetsutvikling i 1993, etter at myndighetene hadde bestemt at alle deler av helsetjenesten skulle ha kvalitetsutviklingsprogram innen 1. januar 2000, bestemte vi oss tidlig for å gjøre det veldig praktisk. Kjeveortopeder er rutinearbeidere i større utstrekning enn mange andre yrkesgrupper med akademisk bakgrunn. Vi gjør de samme tingene om og om igjen, og vi gjør dem selv, i motsetning til andre akademikere som ofte får andre til å gjøre rutinearbeidet for seg. Derfor fant vi ut at vi ville lage et system som kunne hjelpe våre medlemmer til å heve kvaliteten på både behandling og praksisdrift. Og vi konsentrerte oss om det som var spesielt for kjeveortopedene. Resten måtte vi kunne ta fra NTFs kvalitetssystem, som andre tannleger.

– Og hvordan gikk dere frem?

– Jo, vi tenkte videre at vi ville invol-

Tor E. Torbjørnsen har vært leder for det sentrale utvalget som har stått for kvalitetsutviklingssystemet til kjeveortopedene i vel 10 år. Han har ikke tenkt å gi seg med det.

vere medlemmene og deres ansatte i arbeidet, slik at alle skulle føle eierskap til kvalitetssystemet, også ville vi at flest mulig skulle få arbeide med det de hadde lyst til. Så vi sendte ut en smørbrødlister over både kjernetjenester og periferitjenester, og fikk tilbake ønskelister fra medlemmene. Det viste seg at nesten ingen valgte periferitjenester, så da så vi bort fra det, og laget arbeidsgrupper der vi fikk dekket alle kjernetjenestene, det vil si kje-

veortopedisk klinikk. Arbeidsgruppene gikk så i gang med å skrive ned rutiner som de selv anså som viktige innenfor sine tildelte områder. Forslag ble sendt fortløpende inn til oss som satt i det sentrale utvalget. Vi fikk jobben med å samordne det som kom inn og lage en felles mal. En felles måte å beskrive rutinene på er avgjørende for å kunne måle og sammenligne kvalitet, som igjen er grunnlaget for den kontinuerlige forbedring som var vår mål-